รูปแบบการพัฒนาพฤฒพลังสร้างสรรค์แบบมีส่วนร่วมยกระดับสู่การอยู่ร่วมกันของประชาชนทุกช่วงวัยของชุมชนบ้านลาด ตำบลศรีสุข อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม

A Model for the Development of Participatory Creative Active Aging towards the Co-existence of All Ages People of the Ban Lat Community, Si Suk Sub-district, Kantharawichai District, Maha Sarakham Province

ภานุวัฒน์ สิงห์คำป้อง
Panuvat Singkumpong
พระวิมาน คมฺภีรปญฺโญ
Phra Viman Khampirapanyo
พระครูพิศาลโพธิธรรม
Phra Khru Phisal Phothitham
วิทยาลัยสงฆ์มหาสารคาม มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
Maha Sarakham Buddhist College, Mahachulalongkornrajavidyalaya University
สงวน หล้าโพนทัน
Sanguan Laphontan
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด
Mahamakut Buddhist University, Roi Et Campus
E-mail: arsomman1653@gmail.com

Received: 10 January 2026; Revised: 14 August 2026; Accepted: 8 May 2026

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพปัญหาของผู้สูงอายุและลักษณะการอยู่ร่วมกันของประชาชนชุมชนบ้านลาด อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม 2) เพื่อสร้างกลไกการพัฒนาพฤฒพลังสร้างสรรค์สู่การอยู่ร่วมกันของประชาชนทุกช่วงวัยชุมชนบ้านลาด อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม และ 3) เพื่อสร้างรูปแบบการพัฒนาพฤฒพลังสร้างสรรค์แบบมีส่วนร่วมยกระดับสู่การอยู่ร่วมกันของประชาชนทุกช่วงวัยชุมชนบ้านลาด อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม ซึ่งเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพและปฏิบัติการแบบมีส่วนรวม โดยมีผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ 1) พระภิกษุ 2 รูป 2) ผู้สูงอายุ 5 คน 3) ผู้นำชุมชน 2 คน 4) อสม. 2 คน 5) เยาวชน 2 คน และ 6) ประชาชน 5 คน รวม 18 รูป/คน โดยใช้แบบสัมภาษณ์และชุดกิจกรรมปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหาและสรุปเชิงพรรณาวิเคราะห์

ผลการวิจัยพบว่า

ผู้สูงอายุชุมชนบ้านลาดมีปัญหา 7 ด้าน ได้แก่ ปัญหาสุขภาพ เศรษฐกิจ ครอบครัวและสังคม จิตใจ วัฒนธรรมและการสืบสานภูมิปัญญา การไม่เห็นคุณค่าในตนเอง และขาดพลังสร้างสรรค์ ซึ่งมีลักษณะการอยู่ร่วมกันแบบเครือญาติ โดยสร้างกลไกการพัฒนาพฤฒพลังสร้างสรรค์ผ่าน 3 กลไก ได้แก่ กลไกด้านสุขภาพ กลไก

ด้านการมีส่วนร่วม และกลไกด้านความมั่นคง และใช้รูปแบบการพัฒนาพฤฒพลังสร้างสรรค์เชิงพุทธบูรณาการกับต้นทุนของชุมชนตามปัญหาและความต้องการผู้สูงอายุ โดยใช้พละ 5 ในการพัฒนาพฤฒพลังสร้างสรรค์ผู้สูงอายุแบบมีส่วนร่วมผ่านพลังกลไกความร่วมมือ 3 เครือข่าย ได้แก่ พลังปฏิบัติการจากชุมชน พลังภายนอกชุมชุน และพลังสนับสนุน ส่งผลให้เกิดพลังผู้สูงอายุและการปรับตัวอยู่ร่วมกันทุกช่วงวัย ส่งผลให้ผู้สูงอายมีสุขภาวะที่ดี มีส่วนร่วมทางสังคม มีรายได้เสริม และมีความมั่นคงในชีวิต

คำสำคัญ: รูปแบบ, การพัฒนาพฤฒพลังสร้างสรรค์, แบบมีส่วนร่วม, การอยู่ร่วมกัน, ชุมชนบ้านลาด

Abstract

This research article has objectives as following: 1) to study the problems of elderly and the characteristics of co-existence among all ages people of the Ban Lat community, Sri Suk Sub-district, Kantharawichai District, Maha Sarakham Province; 2) to create a mechanism for developing participatory creative active aging towards the co-existence of all ages of the Ban Lat community, Sri Suk Sub-district, Kantharawichai District, Maha Sarakham Province; and 3) to create a model for developing participatory creative active aging towards the co-existence of all ages people of the Ban Lat community, Sri Suk Sub-district, Kantharawichai District, Maha Sarakham Province. This is a qualitative and participatory action research study with key informants including: 1) 2 monks; 2) 5 elderly people; 3) 2 community leaders; 4) 2 village health volunteers; 5) 2 youths; and 6) 5 citizens, totaling 18 individuals. Data was collected using interviews and participatory action activities. Data was analyzed using content analysis and summarized descriptively.

The results of research found that

The elderly in Ban Lat community faced problems in 7 areas: health, economy, family and social issues, mental health, culture and traditional knowledge preservation, low self-esteem, and lack of creative energy. They live together in a kinship-based manner. This is achieved by creating a mechanism for developing creative acting aging through three mechanisms: health, participation, and security. It utilizes a Buddhist-based approach to developing creative acting aging, integrated with community resources based on the problems and needs of the elderly. The five powers (Pancha Bala) are applied in a participatory manner, leveraging the collaborative power of three networks: community action, external community support, and assistance. This results in empowered seniors and adaptable co-existence across all age groups, leading to improved well-being, social participation, supplementary income, and life security for the elderly.

Keywords: Model, Developing Creative Active Aging, Participatory, Co-existence, the Ban Lat Community

บทนำ

ประเทศไทยเข้าสู่สังคมสูงอายุอย่างสมบูรณ์ เมื่อปี พ.ศ. 2566 และคาดว่าจะเข้าสู่สังคมสูงอายุระดับสุดยอดในปี 2583 ปัจจุบันมีผู้สูงอายุ 13.7 ล้านคน คิดเป็นร้อยละ 20.8 ของประชากรทั้งหมด (ศศิพัฒน์ ยอดเพชร, 2568) นอกจากประเทศไทยจะเป็นสังคมผู้สูงอายุอย่างสมบูรณ์แล้ว จำนวนผู้สูงอายุกว่าร้อยละ 80 ของประเทศยังเป็นผู้มีรายได้น้อยไม่เพียงพอต่อการดำรงชีพ (สำนักงานสถิติจังหวัดจันทบุรี, 2568) และยังส่งผลกระทบต่อวัยทำงานที่มีจำนวนน้อยลง ทำให้ประเทศไทยจัดทำยุทธศาสตร์พลิกวิกฤตเป็นโอกาสเตรียมนโยบายรองรับสังคมสูงวัย (สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล, 2569) รวมทั้งนโยบายเพิ่มกำลังแรงงานในระบบเศรษฐกิจโดยการวางแผนนโยบายการจ้างงานที่เหมาะสมสำหรับประชากรสูงอายุเพื่อเศรษฐกิจไทยจะได้ก้าวสู่สังคมสูงวัยอย่างยั่งยืน (ณัฐญา ประไพพานิช และคณะ, 2565) โดยชุมชนมีบทบาทสำคัญในการจัดการสังคมผู้สูงอายุผ่านการพัฒนาชุมชนต้นแบบที่สนับสนุนสังคมผู้สูงอายุโดยการมีส่วนร่วมของสมาชิกในชุมชนและเครือข่ายต่าง ๆ รวมถึงหน่วยงานและองค์กรที่เกี่ยวข้องร่วมกันวางแผนและกำหนดนโยบายที่ชัดเจนในการดูแลและช่วยเหลือผู้สูงอายุ (ไพวรรณ ปุริมาตร และคณะ, 2567) ส่วนประชากรวัยสูงอายุในจังหวัดมหาสารคามเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องและรวดเร็ว ในปี 2567 มีผู้สูงอายุจำนวน 179,993 คน คิดเป็นร้อยละ 38.3 แนวโน้มดังกล่าวสะท้อนถึงการก้าวเข้าสู่สังคมสูงวัยอย่างสมบูรณ์ของจังหวัดมหาสารคาม (สำนักงานสถิติจังหวัดมหาสารคาม, 2568) ซึ่งส่วนใหญ่มีปัญหาเกี่ยวกับการขาดกระบวนการพัฒนาพลังสร้างสรรค์

ชุมชนบ้านลาด ตำบลศรีสุข อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม ซึ่งเป็นชุมชนที่มีผู้สูงอายุจำนวนมาก ผู้สูงอายุส่วนหนึ่งยังขาดการดูแลเอาใจใส่จากครอบครัวและชุมชนอย่างเหมาะสมกับวัย ผู้สูงอายุส่วนหนึ่งเผชิญกับปัญหาในการดำเนินชีวิต ปัญหาช่องว่างระหว่างวัย และขาดการส่งเสริมพลังสร้างสรรค์ที่เชื่อมโยงผู้สูงอายุกับคนกลุ่มอื่น ส่งผลกระทบต่อการอยู่ร่วมกันทุกช่วงวัย ทั้งยังมีปัญหาที่เกี่ยวกับกลไกการพัฒนาผู้สูงอายุเพื่อรองรับสังคมผู้สูงอายุ และยังขาดรูปแบบการพัฒนาพฤฒพลังสร้างสรรค์ให้กับผู้สูงอายุ จากการสำรวจความต้องการของผู้เกี่ยวข้องในพื้นที่วิจัยพบว่า ชุมชนต้องการรูปแบบการพัฒนาพฤฒพลังสร้างสรรค์ที่สอดคล้องกับบริบทของชุมชนและสามารถยกระดับสู่การอยู่ร่วมกันของประชาชนทุกช่วงวัย

งานวิจัยนี้จึงได้นำปัญหาและความต้องการของชุมชนบ้านลาดมาวิเคราะห์ประเด็นสำคัญของการวิจัยพบว่า มีประเด็นเร่งด่วนที่มีความจำเป็นต้องหารูปแบบการพัฒนาสร้างสรรค์พลังผู้สูงอายุเพื่อให้สอดรับกับบริบทสังคมผู้สูงอายุ และเสริมสร้างการอยู่ร่วมกันทุกช่วงวัย สอดคล้องกับกรอบนโยบายและยุทธศาสตร์การอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์วิจัยและนวัตกรรม พ.ศ. 2566-2570 ด้านสังคมสูงวัย (Aging society) ที่มุ่งเน้นผู้สูงอายุมีศักยภาพและโอกาสอย่างเต็มที่ งานวิจัยนี้จึงมีความสำคัญ 3 ส่วน คือ ส่วนแรกทำให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันของผู้สูงอายุและลักษณะการอยู่ร่วมกันของประชาชนทุกช่วงวัยในชุมชนบ้านลาด ส่วนที่สองทำให้ได้กลไกการพัฒนาพฤฒพลังสร้างสรรค์สู่การอยู่ร่วมกันของประชาชนทุกช่วงวัย ส่วนที่สามทำให้ได้รูปแบบปฏิบัติที่ดีเกี่ยวกับการพัฒนาพฤฒพลังสร้างสรรค์แบบมีส่วนร่วมยกระดับสู่การอยู่ร่วมกันของประชาชนทุกช่วงวัย

จากปัญหาและความต้องการของพื้นที่วิจัยและความสำคัญดังกล่าว จึงทำให้คณะวิจัยมีคำถามเกี่ยวกับโครงการวิจัย 3 ประเด็น ดังนี้ 1) สภาพปัจจุบันของผู้สูงอายุและลักษณะการอยู่ร่วมกันของประชาชนทุกช่วงวัยในชุมชนบ้านลาดเป็นอย่างไร 2) จะมีกลไกใดบ้างที่สามารถนำมาใช้เป็นเครื่องมือพัฒนาพฤฒพลังสร้างสรรค์และการอยู่ร่วมกันของประชาชนทุกช่วงวัยในชุมชนบ้านลาด และ 3) จะมีรูปแบบใดในการพัฒนาพฤฒพลังสร้างสรรค์แบบมีส่วนร่วมยกระดับสู่การอยู่ร่วมกันของประชาชนทุกช่วงวัยในชุมชนบ้านลาด ที่สามารถนำมาใช้กับบริบทของ

ชุมชนบ้านลาดได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยใช้กระบวนการวิจัยแบบผสานวิธี คือ งานวิจัยเชิงคุณภาพและงานวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม

วัตถุประสงค์การวิจัย

1) เพื่อศึกษาสภาพปัญหาของผู้สูงอายุและลักษณะการอยู่ร่วมกันของประชาชนชุมชนบ้านลาด ตำบลศรีสุข อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม

2) เพื่อสร้างกลไกการพัฒนาพฤฒพลังสร้างสรรค์สู่การอยู่ร่วมกันของประชาชนทุกช่วงวัยชุมชนบ้านลาด ตำบลศรีสุข อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม

3) เพื่อสร้างรูปแบบการพัฒนาพฤฒพลังสร้างสรรค์แบบมีส่วนร่วมยกระดับสู่การอยู่ร่วมกันของประชาชนทุกช่วงวัยชุมชนบ้านลาด ตำบลศรีสุข อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม

วิธีดำเนินการวิจัย

1. รูปแบบการวิจัย

รูปแบบการวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยแบบผานวิธี ได้แก่ การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) และการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Action Research) โดยการศึกษาและรวบรวมข้อมูลจากเอกสารและหลักฐานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ พระไตรปิฎก หนังสือ บทความ รายงานการวิจัย เป็นต้น โดยมีรูปแบบการวิจัย ดังนี้ 1) การวิจัยเชิงคุณภาพ 4 ขั้นตอน ได้แก่ การสำรวจบริบทพื้นที่ การสัมภาษณ์ สนทนากลุ่ม และการสัมมนา 2) การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม 6 ขั้นตอน ได้แก่ (1) การร่วมศึกษาและวิเคราะห์ปัญหา (2) การร่วมวางแผนรูปแบบการพัฒนาพฤฒพลังสร้างสรรค์แบบมีส่วนร่วม (3) การร่วมดำเนินการ พัฒนาพฤฒพลังสร้างสรรค์แบบมีส่วนร่วมยกระดับสู่การอยู่ร่วมกันของประชาชนทุกช่วงวัยในอำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม (4) ร่วมรับผลประโยชน์ (5) ร่วมติดตามประเมินผลการพัฒนาพฤฒพลังสร้างสรรค์แบบมีส่วนร่วมยกระดับสู่การอยู่ร่วมกันของประชาชนทุกช่วงวัย (6) ทบทวน/จัดการความรู้ และเผยแพร่ความรู้ เปิดเวทีให้ชุมชนได้ร่วมกันทบทวนกระบวนการดำเนินงานและการจัดการความรู้ ร่วมสร้างชุดความรู้ร่วมกัน และการพัฒนาชุมชนต้นแบบการพัฒนาพฤฒพลังสร้างสรรค์แบบมีส่วนร่วมยกระดับสู่การอยู่ร่วมกันของประชาชนทุกช่วงวัย

2. กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

งานวิจัยนี้ใชวิธีการเลือกกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญแบบเจาะจง โดยเลือกบุคคลที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ชุมชนที่ดำเนินการวิจัย ผู้ที่ได้เข้าร่วมในกิจกรรมพัฒนาชุมชนและผู้สูงอายุในพื้นที่วิจัยอย่างต่อเนื่อง มีความรู้และประสบการณ์เกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุและประเด็นการวิจัย รวมทั้งเข้าร่วมกิจกรรมเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม โดยใช้การสัมภาษณเชิงลึกผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำแนกออกเป็น 6 กลุ่ม ได้แก่ 1) ตัวแทนพระสงฆ์ที่มีความรู้ในการนำหลักธรรมมาใช้พัฒนาพลังผู้สูงอายุ จำนวน 2 รูป 2) กลุ่มผู้สูงอายุที่เข้าร่วมพัฒนาพฤฒพลัง จำนวน 5 คน 3) กลุ่มผู้นำชุมชนที่ร่วมจัดกิจกรรมพัฒนาพลังผู้สูงอายุ จำนวน 2 คน 4) กลุ่ม อสม. ที่มีส่วนร่วมดูแลผู้สูงอายุ จำนวน 2 คน 5) กลุ่มเยาวชนที่เข้าร่วมเรียนรู้ภูมิปัญญากับผู้สูงอายุ จำนวน 2 คน 6) กลุ่มประชาชนในชุมชนที่เข้าร่วมพัฒนาพฤฒพลังผู้สูงอายุ จำนวน 5 คน รวมทั้งสิ้น จำนวน 18 คน ซึ่งคัดเลือกเฉพาะผู้ที่มีความเกี่ยวข้องกับการพัฒนาพฤฒพลังสร้างสรรค์

3. เครื่องมือที่ใชในการวิจัยและการหาคุณภาพของเครื่องมือ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสานวิธี ได้แก่ งานวิจัยเชิงคุณภาพและงานวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม โดยมีการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ แบบสนทนากลุ่ม และชุดกิจกรรมเชิงปฏิบัติการวิจัยแบบมีส่วนร่วม คือ กิจกรรมการนำหลักพละ 5 มาใช้ในการพัฒนาพฤฒพลังสร้างสรรค์กับผู้สูงอายุ และได้มีการหาคุณภาพของเครื่องมือวิจัย 5 ขั้นตอน ได้แก่ 1) ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อนำข้อมูลมาใช้กำหนดกรอบแนวคิดในการสร้างเครื่องมือ 2) การจัดทำร่างเครื่องมือวิจัยสอดคล้องกับประเด็นการวิจัย 3) นำเครื่องมือวิจัยเสนอผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบความถูกต้อง ความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา ตรวจสอบความสอดคล้องตามวัตถุประสงค์และคุณภาพของการวิจัย 4) นำเครื่องมือการวิจัยส่งสถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ เพื่อขอจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ และ 5) จัดทำเครื่องมือการวิจัยฉบับสมบูรณ์และนำไปใช้ในการวิจัย

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลดำเนินการเป็น 5 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 การเก็บข้อมูลเชิงสำรวจ โดยการสำรวจบริบทพื้นที่วิจัย ปัจจัยเอื้อและปัจจัยเสี่ยงต่อผู้สูงอายุในพื้นที่วิจัย สำรวจข้อมูลพื้นฐานของพื้นที่วิจัย และข้อมูลที่เกี่ยวกับผู้สูงอายุในพื้นที่วิจัย

ระยะที่ 2 การเก็บข้อมูลเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันของผู้สูงอายุและปัญหาการอยู่ร่วมกันของประชาชนทุกช่วงวัยของประชาชนในพื้นที่วิจัย โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์

ระยะที่ 3 การเก็บข้อมูลเกี่ยวกับกลไกที่ใช้พัฒนาพฤฒพลังสร้างสรรค์และการอยู่ร่วมกันของประชาชนทุกช่วงวัยในพื้นที่วิจัย โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ และการสนทนากลุ่มครั้งที่ 1

ระยะที่ 4 การเก็บข้อมูลเกี่ยวกับรูปแบบการพัฒนาพฤฒพลังสร้างสรรค์แบบมีส่วนร่วมยกระดับสู่การอยู่ร่วมกันของประชาชนทุกช่วงวัยในชุมชนบ้านลาด โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ การสนทนากลุ่มครั้งที่ 2 และการทำกิจกรรมเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม

ระยะที่ 5 การรวบรวมข้อมูลและเรียบเรียงข้อมูล เพื่อนำมาใช้ในการพัฒนาชุดความรู้จากการวิจัยตามโครงสร้างเนื้อหา โดยใช้วิธีการรวบรวมข้อมูล ตรวจสอบข้อมูล และการเรียบเรียงข้อมูลเพื่อให้สะดวกต่อการวิเคราะห์ข้อมูล

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

งานวิจัยนี้ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลโดยอาศัยฐานความรู้จากการศึกษาข้อมูลเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องการวิเคราะห์ข้อมูลในบริบทพื้นที่วิจัย การวิเคราะห์สภาพปัญหาและผลกระทบ วิเคราะห์ข้อมูลเชิงประจักษ์จากการสัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ การสำรวจ การร่วมจัดกิจกรรม การสังเกตแบบมีส่วนร่วม บูรณาการกับข้อมูลจากการสนทนากลุ่ม รวมทั้งวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม และวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมมนา โดยใช้การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และนำเสนอข้อมูลเชิงพรรณนาวิเคราะห์เพื่อตอบวัตถุประสงค์และความรู้ใหม่จากงานวิจัย พร้อมทั้งสรุปผลการวิจัยนำเสนอต่อผู้เกี่ยวข้องและใช้ประโยชน์จากการวิจัย

ผลการวิจัย

1. สภาพปัญหาของผู้สูงอายุและลักษณะการอยู่ร่วมกันของประชาชนชุมชนบ้านลาด ตำบลศรีสุข อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม

ผลการวิจัยพบว่า ผู้สูงอายุชุมชนบ้านลาดมีสภาพปัญหา 7 ด้าน ดังนี้ 1) ปัญหาด้านสุขภาพ ได้แก่ โรคเรื้อรังและความเสื่อมตามวัย ปัญหาหลักคือ โรคความดันโลหิตสูง เบาหวาน โรคข้อและกระดูกเสื่อม เป็นต้น ปัญหาเกี่ยวกับข้อจำกัดในการเคลื่อนไหว เช่น ปวดเข่า ปวดหลัง การทรงตัวไม่ดี และความเสี่ยงต่อการหกล้ม ทั้งยังพบปัญหาเกี่ยวกับการเข้าไม่ถึงระบบบริการสุขภาพที่มีคุณภาพ 2) ปัญหาด้านเศรษฐกิจ ผู้สูงอายุส่วนหนึ่งขาดรายได้ที่มั่นคง เพราะรายได้หลักมาจากเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ จึงไม่เพียงพอต่อการครองชีพและค่ารักษาพยาบาล ขาดการส่งเสริมและพัฒนาภูมิปัญญาผู้สูงอายุเพื่อสร้างอาชีพและรายได้ 3) ปัญหาด้านครอบครัวและสังคม การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างครอบครัวทำให้คนวัยทำงานออกไปทำงานที่อื่น ทำให้ผู้สูงอายุอยู่ตามลำพัง หรือมีภาระค่าใช้จ่ายในการเลี้ยงดูหลาน ซึ่งเพิ่มภาระทางเศรษฐกิจแก่ผู้สูงอายุ และบทบาททางสังคมลดลงทำให้ไม่เข้าร่วมกิจกรรมของผู้สูงอายุหรือกิจกรรมของชุมชน 4) ปัญหาด้านจิตใจและอารมณ์ ผู้สูงอายุมีปัญหาความเหงาและความรู้สึกโดดเดี่ยวจากการที่ลูกหลานไปทำงานต่างถิ่น ทำให้รู้สึกว้าเหว่ ขาดคนพูดคุยหรือดูแล ผู้สูงอายุส่วนหนึ่งมีภาวะซึมเศร้าและวิตกกังวลที่เป็นผลพวงมาจากการเจ็บป่วยเรื้อรัง ความกังวลเรื่องค่าใช้จ่าย และความรู้สึกไม่มั่นคงในชีวิต ขาดแรงจูงใจในการพัฒนาชีวิตเพราะคิดว่าตนเองอายุมากแล้ว 5) ปัญหาด้านวัฒนธรรมและการสืบสานภูมิปัญญา ถึงแม้ว่าผู้สูงอายุจะมีพื้นฐานด้านภูมิปัญญา แต่การถ่ายทอดสู่คนรุ่นใหม่ยังมีน้อย สาเหตุมาจากเยาวชนส่วนหนึ่งไม่สนใจเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น และยังพบว่า ผู้สูงอายุบางคนหวงภูมิปัญญาของตนเอง จึงไม่อยากถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น ส่งผลให้มีแนวโน้มภูมิปัญญาสูญหายไปจากชุมชน และเสียโอกาสในการพัฒนาเป็นเศรษฐกิจสร้างสรรค์ 6) ปัญหาการไม่เห็นคุณค่าในตนเอง สาเหตุหลักมาจากการเปลี่ยนแปลงทางกายภาพและสุขภาพ สมรรถภาพเสื่อมถอย การเจ็บป่วยเรื้อรังหรือการต้องพึ่งพาผู้อื่นมากเกินไป จนทำให้รู้สึกว่าตนเองด้อยค่า ทั้งมีความกังวลเกี่ยวกับรูปลักษณ์ที่เปลี่ยนไปตามวัย ทำให้ไม่มั่นใจในตนเอง สาเหตุหนึ่งมาจากการเปลี่ยนแปลงบทบาทและสถานะทางสังคม โดยเฉพาะการเกษียณอายุทำให้สูญเสียบทบาทสถานะทางสังคม และรายได้ไม่เพียงพอต่อการใช้จ่าย ทำให้รู้สึกว่าตนเองเป็นภาระแก่ผู้อื่น ปัญหาส่วนหนึ่งมาจากการสูญเสียบุคคลอันเป็นที่รัก ทำให้รู้สึกโดดเดี่ยว สิ้นหวัง และขาดแรงจูงใจในการดำเนินชีวิต 7) ปัญหาการขาดพลังสร้างสรรค์ ผู้สูงอายุขาดพลังผลักดันในการคิดริเริ่ม การแก้ปัญหา และการสร้างคุณค่า เพราะคิดว่าเป็นวัยที่ต้องได้รับการดูแลเอาใจใส่จากลูกหลาน มีทัศนคติเชิงลบว่าผู้สูงอายุเป็นกลุ่มที่หมดไฟในการพัฒนาสร้างสรรค์ ส่วนหนึ่งเป็นผลพวงมาจากปัญหาสุขภาพ ส่งผลทำให้พลังสร้างสรรค์ลดลง ขาดความเชื่อมั่นในตนเอง ขาดการพัฒนาพฤฒพลังสร้างสรรค์แบบมีส่วนร่วมกับชุมชน และขาดการบูรณาการหลักพุทธธรรมมาใช้เพื่อเสริมสร้างพลังผู้สูงอายุ

ชุมชนบ้านลาดมีลักษณะการอยู่ร่วมกันที่สะท้อนความผูกพันทางครอบครัว วิถีชีวิตชุมชน และวัฒนธรรมแบบสังคมอีสาน ซึ่งเป็นการอยู่ร่วมกันที่เน้นความสัมพันธ์และความเกื้อกูลกัน สรุปสาระสำคัญได้ 4 ส่วน ดังนี้ 1) การอยู่ร่วมกันในครอบครัวและเครือญาติ ผู้สูงอายุส่วนใหญ่อาศัยอยู่กับบุตรหลานในครอบครัวขยาย ซึ่งเป็นลักษณะเด่นของชุมชนอีสานที่มีความเกื้อกูลสัมพันธ์กันเชิงเครือญาติ และมีบทบาทในการช่วยเหลือกันยามเจ็บป่วย การแบ่งปันปัจจัยดำรงชีพ และได้รับการดูแลลูกหลาน ส่งผลให้เกิดความอบอุ่นและเข้มแข็งในครอบครัว 2) การอยู่ร่วมกันในมิติทางศาสนาและวัฒนธรรม โดยมีวัดเป็นศูนย์กลางเชื่อมโยงคนในชุมชนเพื่อเข้าร่วมกิจกรรมร่วมกันทุกช่วงวัย ทั้งกิจกรรมทางพระพุทธศาสนา กิจกรรมทางสังคม และกิจกรรมทางวัฒนธรรมหรือบุญประเพณี รวมทั้งการสานสัมพันธ์ระหว่างวัยโดยใช้หลักคำสอนทางพระพุทธศาสนามาบูรณาการกับกิจกรรมทางศาสนาและ

วัฒนธรรม 3) การอยู่ร่วมกันในมิติทางเศรษฐกิจ ผู้สูงอายุหลายคนยังคงมีบทบาททางเศรษฐกิจในการผลิตสินค้าชุมชนจากภูมิปัญญาท้องถิ่น ต้นทุนทางทรัพยากรชุมชน และร่วมกันจัดกลุ่มอาชีพหรือวิสาหกิจชุมชน ก่อให้เกิดการอยู่ร่วมกันในมิติทางเศรษฐกิจ 4) การอยู่ร่วมกันในมิติการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และการถ่ายทอดภูมิปัญญา โดยการแลกเปลี่ยนเรียนรู้สองทาง เพื่อให้ผู้สูงอายุทำหน้าที่เป็นครูภูมิปัญญาและปราชญ์ชุมชน ถ่ายทอดทักษะและวิถีชีวิตที่ดีงามสู่คนรุ่นใหม่ ส่วนผู้สูงอายุก็ได้เรียนรู้ทักษะใหม่จากคนรุ่นใหม่ ทำให้ลดช่องว่างระหว่างวัยและสร้างความผูกพันผ่านการเกื้อกูลทางปัญญาที่นำไปสู่การพัฒนาชุมชนอย่างสร้างสรรค์

2. กลไกการพัฒนาพฤฒพลังสร้างสรรค์สู่การอยู่ร่วมกันของประชาชนทุกช่วงวัยชุมชนบ้านลาด ตำบลศรีสุข อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม

กลไกการพัฒนาพฤฒพลังสร้างสรรค์ในชุมชนบ้านลาดขับเคลื่อนอย่างเป็นระบบผ่านกลไกความร่วมมือของหลายภาคส่วน ได้แก่ 1) กลไกด้านสุขภาพ ประกอบด้วย อสม. หรือ รพ.สต. โรงพยาบาลกันทรวิชัย และโรงเรียนโรคเบาหวาน โดยเน้นการส่งเสริมสุขภาพองค์รวมผ่านกิจกรรมออกกำลังกาย โภชนาการ การประเมินภาวะซึมเศร้า กิจกรรมบำบัด สันทนาการ กลไกการแพทย์ปฐมภูมิ (รพ.สต./อสม.) ส่งเสริมสุขภาวะเชิงรุกเพื่อติดตามดูแลผู้สูงอายุ การดูแลผู้ป่วยโรคเบาหวานในโรงเรียนโรคเบาหวาน พร้อมทั้งเสริมพลังการจัดการตนเองด้วยสติพละและวิริยพละ 2) กลไกด้านการมีส่วนร่วม ประกอบด้วย โรงเรียนผู้สูงอายุ กลุ่มอาชีพ วิสาหกิจชุมชน พระพุทธศาสนา และชุมชน ร่วมกันส่งเสริมกิจกรรมสร้างสรรค์ โดยมุ่งเปลี่ยนสถานะผู้สูงอายุจากผู้ถูกดูแลเป็นครูภูมิปัญญาผ่านการบูรณาการกับโรงเรียนผู้สูงอายุ การสร้างเวทีถ่ายทอดภูมิปัญญาระหว่างวัย และการส่งเสริมบทบาทนำทางศาสนาและวัฒนธรรม เพื่อให้เกิดกระบวนการมีส่วนร่วมทางสังคม ซึ่งสร้างความผูกพันของคนในชุมชน และ 3) กลไกด้านความมั่นคง ประกอบด้วย กลุ่มอาชีพ วิสาหกิจชุมชน องค์การบริหารส่วนท้องถิ่น เอกชน และวัด โดยการสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจผ่านกลุ่มอาชีพ (วิสาหกิจชุมชน) เพื่อผลิตสินค้าที่เหมาะสมกับวัยสูงอายุ ส่งเสริมการตลาด และร้านค้าชุมชน นอกจากนี้ยังมีการจัดการทุนภูมิปัญญา และสร้างความมั่นคงทางจิตวิญญาณร่วมกัน โดยมีวัดเป็นศูนย์กลางวัฒนธรรม ร่วมกันดูแลความปลอดภัยในชุมชน เพื่อลดความวิตกกังวลและทำให้การดำรงอยู่อย่างมีความหมายร่วมกัน ส่งผลทำให้เกิดความมั่นคงทางสังคมด้วย ซึ่งมีการสร้างกลไกการพัฒนาพฤฒพลังสร้างสรรค์เพื่อยกระดับสู่การอยู่ร่วมกันของประชาชนทุกช่วงวัย ผ่านกลไกการมีส่วนร่วม 6 ขั้นตอน ได้แก่ การศึกษาสภาพปัญหาและศักยภาพของชุมชน การระดมความคิดเห็นและการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน การออกแบบกลไกและกิจกรรมพัฒนาพฤฒพลัง การดำเนินการพัฒนาเชิงบูรณาการกับพละ 5 การติดตามและประเมินผล รวมทั้งการพัฒนาและขยายผลกับเครือข่ายความร่วมมือ

3. รูปแบบการพัฒนาพฤฒพลังสร้างสรรค์แบบมีส่วนร่วมยกระดับสู่การอยู่ร่วมกันของประชาชนทุกช่วงวัยชุมชนบ้านลาด ตำบลศรีสุข อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม

3.1 รูปแบบการพัฒนาพฤฒพลังสร้างสรรค์เชิงพุทธบูรณาการ

รูปแบบการพัฒนาพฤฒพลังสร้างสรรค์แบบมีส่วนร่วมยกระดับสู่การอยู่ร่วมกันของประชาชนทุกช่วงวัยชุมชนบ้านลาด จำแนกประเด็นสำคัญออกเป็น 5 ส่วน ดังนี้

1. การบูรณาการหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาเพื่อพัฒนาพฤฒพลังสร้างสรรค์

การบูรณาการหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาในการพัฒนาพฤฒพลังสร้างสรรค์ของชุมชนบ้านลาด โดยการประยุกต์ใช้หลักธรรมพละ 5 ในการพัฒนาพฤฒพลังสร้างสรรค์เชิงพุทธแบบองค์รวม เพื่อเปลี่ยนผู้สูงอายุให้เป็นผู้มีพลังสร้างสรรค์ โดยศรัทธาพละและสมาธิพละสร้างความเชื่อมั่นในพลังผู้สูงวัยและฝึกสมาธิกับทุกกิจกรรมของชีวิต วิริยะพละเป็นพลังขับเคลื่อนความเพียรในการดูแลสุขภาพและฝึกทักษะอาชีพเพื่อสร้าง

รายได้ ส่วนสติพละเป็นพลังควบคุมจิตใจให้อยู่กับปัจจุบัน รู้เท่าทันความเสื่อมของร่างกาย และเพิ่มความประณีตในงานฝีมือ ขณะที่ปัญญาพละทำให้ผู้สูงอายุสามารถนำความรู้และประสบการณ์มาแก้ไขปัญหาและประยุกต์ภูมิปัญญาท้องถิ่นให้เข้ากับยุคสมัย เพื่อเสริมสร้างสุขภาพ การมีส่วนร่วมและความมั่นคง

2. การพัฒนาพฤฒพลังสร้างสรรค์ด้านสุขภาพ

การพัฒนาพฤฒพลังสร้างสรรค์ด้านสุขภาพในชุมชนบ้านลาด ซึ่งเป็นการประยุกต์ใช้หลักธรรมพละ 5 เพื่อขับเคลื่อนกลไกสุขภาพและสร้างวินัยในการดูแลตนเอง การดำเนินงานเน้นการควบคุมและขับเคลื่อนสุขภาพผ่าน 4 กิจกรรม ได้แก่ 1) วิริยพละ (ความเพียร) ถูกใช้เป็นพลังขับเคลื่อนให้ผู้สูงอายุมีความเพียรพยายามในการรักษาสุขภาพอย่างต่อเนื่อง และการปฏิบัติตามแผนการรักษาของโรงเรียนโรคเบาหวานอย่างเคร่งครัด 2) สติพละ (ความระลึกรู้) ถูกใช้เป็นเครื่องมือในการควบคุมพฤติกรรมสุขภาพ เช่น บริโภคปัจจัยดำรงชีพอย่างมีสติ การดำเนินชีวิตอย่างมีสติ รู้เท่าทันและหลีกเลี่ยงปัจจัยเสี่ยง 3) ศรัทธาพละ ปัญญาพละ และสมาธิพละ ถูกนำมาใช้เพื่อเสริมสร้างความมั่นคงทางจิตใจ สร้างกำลังใจ ส่งเสริมความรู้ที่ถูกต้อง ความมุ่งมั่นตั้งใจและมีวินัยในการรักษาสุขภาพ และ 4) การประยุกต์ใช้พละ 5 กับสุขภาวะผู้สูงอายุ เพื่อเปลี่ยนภาระด้านสุขภาพให้เป็นโอกาสในการพัฒนาสุขภาวะผู้สูงอายุ ทำให้ผู้สูงอายุสามารถดูแลตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพ ลดภาระการพึ่งพิงลูกหลานและชุมชน ส่งผลให้เกิดพลังด้านสุขภาพ

3. การพัฒนาพฤฒพลังสร้างสรรค์ด้านการมีส่วนร่วม

การพัฒนาพฤฒพลังสร้างสรรค์ด้านการมีส่วนร่วมในชุมชนบ้านลาด โดยการประยุกต์ใช้หลักธรรมพละ 5 สรุปได้ 4 กิจกรรม ได้แก่ 1) สร้างการมีส่วนร่วมด้วยปัญญาพละผ่านการใช้ทุนทางภูมิปัญญาโดยผู้สูงอายุเป็นครูภูมิปัญญาที่มีบทบาทถ่ายทอดทักษะภูมิปัญญาในโรงเรียนผู้สูงอายุ และเป็นแกนนำทางวัฒนธรรมตามประเพณีของชาวอีสาน (ฮีตสิบสอง) 2) การมีส่วนร่วมทางเศรษฐกิจ โดยการใช้วิริยพละในการรวมกลุ่มวิสาหกิจชุมชน และใช้สมาธิพละเพื่อตั้งใจพัฒนาสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ชุมชนให้มีคุณภาพ 3) การมีส่วนร่วมทางสังคมและจิตวิญญาณ โดยใช้ศรัทธาพละของพระสงฆ์วัดโพธิ์ศรีเพื่อเสริมพลังภายในให้ผู้สูงอายุเชื่อมั่นกับการทำความดี ซึ่งเป็นแรงผลักดันไปสู่การเข้าร่วมกิจกรรมจิตอาสา เพื่อใช้พลังผู้สูงอายุให้เกิดประโยชน์แก่สังคม และการใช้สติพละควบคุมอารมณ์ในการปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นทุกช่วงวัย และ 4) การบูรณาการหลักธรรมเพื่ออยู่ร่วมกันอย่างสร้างสรรค์ โดยการบูรณาการหลักธรรมพละ 5 ในมิติการมีส่วนร่วม 5 ส่วน ได้แก่ (1) นำปัญญาพละและวิริยพละไปใช้สร้างการมีส่วนร่วมเสริมสร้างความรู้และสร้างความเคารพในศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของผู้สูงอายุ (2) นำศรัทธาพละไปใช้สร้างความเชื่อมั่นในคุณค่าของมนุษย์ผ่านบทบาทผู้นำทางจิตวิญญาณและวัฒนธรรม (3) นำปัญญาพละไปใช้ออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ระหว่างวัย เพื่อลดช่องว่างระหว่างวัยผ่านการถ่ายทอดภูมิปัญญาสองทาง (4) นำวิริยพละและสมาธิพละไปใช้เพื่อเสริมสร้างความมุ่งมั่นพัฒนางานวิสาหกิจชุมชน และ (5) นำสติพละไปใช้เพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสร้างสรรค์ การร่วมกันดูแลเอาใจใส่ผู้สูงอายุอย่างมีสติและการใช้สติเสริมสร้างวินัยทางสังคม ซึ่งเป็นรากฐานของการอยู่ร่วมกันอย่างสันติ

4. การพัฒนาพฤฒพลังสร้างสรรค์ด้านความมั่นคง

การพัฒนาพฤฒพลังสร้างสรรค์ด้านความมั่นคงในชุมชนบ้านลาด โดยบูรณาการหลักธรรมพละ 5 เพื่อสร้างความมั่นคง 4 มิติ ได้แก่ 1) ความมั่นคงด้านเศรษฐกิจ การใช้สมาธิและความเพียรในการสร้างงานเพื่อหารายได้ให้เพียงพอต่อการใช้จ่ายที่จำเป็น การเข้าถึงสวัสดิการและหลักประกันทางสังคม เช่น เบี้ยยังชีพ และโอกาสสร้างรายได้เสริม ซึ่งส่งผลให้ผู้สูงอายุมีหลักประกันความมั่นคงทางเศรษฐกิจ 2) ความมั่นคงด้านสุขภาพ ครอบคลุมสุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดี การเข้าถึงบริการทางการแพทย์ที่มีคุณภาพ ความเข้มแข็งของกลไกดูแล

สุขภาพชุมชนกับภาคีเครือข่าย และการใช้สติดูแลตนเองเพื่อลดภาวะพึ่งพิงผู้อื่น 3) ความมั่นคงด้านสังคม ซึ่งมีความเกี่ยวข้องกับการมีความสัมพันธ์ที่อบอุ่น การได้รับความเคารพในศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ การมีบทบาทและส่วนร่วมในชุมชน รวมถึงได้รับความปลอดภัยทางสังคม และ 4) ความมั่นคงทางจิตใจ โดยใช้ศรัทธาพละเชื่อมโยงกับสติพละและสมาธิพละเพื่อการปฏิบัติธรรม ช่วยให้ผู้สูงอายุมีความสงบทางจิตใจและยอมรับความจริงของชีวิต ส่วนสติพละช่วยจัดการกับความเครียด ความกังวล หรือภาวะซึมเศร้า และการใช้ปัญญาพละในการคิดวิเคราะห์ให้เข้าใจสัจจธรรมของชีวิตตามความเป็นจริง และสามารถปรับตัวในชีวิตบั้นปลายได้ดี ดังนั้น การบูรณาการหลักพละ 5 จึงทำให้ผู้สูงอายุมีรายได้มั่นคง มีเครือข่ายสังคมเข้มแข็ง สุขภาพแข็งแรง และมีกิจกรรมที่เหมาะสมกับวัย สามารถดำรงชีวิตได้อย่างมีศักดิ์ศรี มีความปลอดภัยทางสังคม และมีสุขภาวะที่ดี

5. รูปแบบการพัฒนาพฤฒพลังสร้างสรรค์แบบมีส่วนร่วมเพื่อยกระดับสู่การอยู่ร่วมกันของประชาชนทุกช่วงวัยชุมชนบ้านลาด

รูปแบบการพัฒนาพฤฒพลังสร้างสรรค์แบบมีส่วนร่วมเพื่อยกระดับสู่การอยู่ร่วมกันของประชาชนทุกช่วงวัยชุมชนบ้านลาด โดยการพัฒนาพฤฒพลังสร้างสรรค์เชิงพุทธบูรณาการให้สอดคล้องกับบริบทของชุมชนบ้านลาด ซึ่งเป็นรูปแบบที่ตอบโจทย์ปัญหาของผู้สูงอายุ โดยใช้หลักธรรมพละ 5 เป็นกรอบแนวคิดในการพัฒนาพฤฒพลังสร้างสรรค์ เพื่อพัฒนาพลังผู้สูงอายุแบบมีส่วนร่วมผ่านกลไกทางสังคม โดยใช้พลังความร่วมมือ 3 เครือข่าย ได้แก่ พลังเครือข่ายปฏิบัติการจากภายในชุมชน พลังความร่วมมือกับภายนอกชุมชุน และพลังเครือข่ายสนับสนุน ซึ่งมุ่งเน้นการใช้พละแต่ละข้อ (ศรัทธาพละ วิริยพละ สติพละ สมาธิพละ และปัญญาพละ) เพื่อพัฒนาพลังสร้างสรรค์ที่เหมาะสมกับผู้สูงอายุ ดังนี้

1) การใช้ศรัทธาพละพัฒนาพฤฒพลังสร้างสรรค์ ได้แก่ (1) การพัฒนาสุขภาพ โดยสร้างกำลังใจและความเชื่อมั่นในการต่อสู้กับโรคเรื้อรังและความเสื่อมของร่างกาย (2) การพัฒนาการมีส่วนร่วม โดยสร้างการมีส่วนร่วมทางจิตวิญญาณและสังคม (วัดเป็นศูนย์กลาง) สร้างพลังมีส่วนร่วมกิจกรรมจิตอาสา (3) การพัฒนาความมั่นคง อบรมสร้างความมั่นคงทางจิตใจ ลดความวิตกกังวล และความเชื่อมั่นในคุณค่าตนเอง

2) การใช้วิริยพละพัฒนาพฤฒพลังสร้างสรรค์ ได้แก่ (1) การพัฒนาสุขภาพ อบรมแนวทางเสริมสร้างความเพียรในการออกกำลังกายสม่ำเสมอ การปฏิบัติตามแผนการรักษาโรค เพียรควบคุมอาหารเพื่อสุขภาพ และเพียรดูแลสุขภาพให้เหมาะสมกับวัย (2) การพัฒนาการมีส่วนร่วม สร้างการมีส่วนร่วมทางเศรษฐกิจผ่านการรวมกลุ่มวิสาหกิจชุมชน เพื่อผลิตสินค้าหัตถกรรมที่มีคุณภาพ (๓) การพัฒนาความมั่นคง ส่งเสริมความมั่นคงด้านเศรษฐกิจผ่านการสร้างรายได้จากการพัฒนากลุ่มอาชีพผู้สูงอายุ

3) การใช้สติพละพัฒนาพฤฒพลังสร้างสรรค์ ได้แก่ (1) การพัฒนาสุขภาพ อบรมการใช้สติเป็นเครื่องมือควบคุมพฤติกรรมเอื้อต่อสุขภาพ ควบคุมอาหารและยา สร้างความระลึกรู้ต่อภาวะความเสี่ยงและรู้เท่าทันความเสื่อมของร่างกาย (2) การพัฒนาการมีส่วนร่วม สร้างการมีส่วนร่วมทางสังคมที่ดีด้วยการมีสติควบคุมอารมณ์กับการปฏิสัมพันธ์ทางสังคม และส่งเสริมบทบาทการมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุกับชุมชน และ (3) การพัฒนาความมั่นคง อบรมการใช้สติเสริมสร้างความมั่นคงทางจิตใจ การจัดการความเครียด และช่วยกันดูแลความปลอดภัยเพื่อสร้างความสงบมั่นคงทางสังคม

4) การใช้สมาธิพละพัฒนาพฤฒพลังสร้างสรรค์ ได้แก่ (1) การพัฒนาสุขภาพ อบรมการใช้สมาธิเพื่อดูแลสุขภาพกายและสุขภาพใจ ความมุ่งมั่นในการปฏิบัติตามคำแนะนำของแพทย์ และเสริมสร้างกำลังใจไม่ย่อท้อต่อปัญหาสุขภาพ (2) การพัฒนาการมีส่วนร่วม ส่งเสริมจิตสำนึกรักท้องถิ่นเพื่อมุ่งมั่นทุ่มเทอุทิศตนเพื่อชุมชน การทำกิจกรรมร่วมกันทุกช่วงวัย และใช้สมาธิในการพัฒนาคุณภาพของผลิตภัณฑ์ชุมชนร่วมกันเพื่อ

สร้างมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจ (3) การพัฒนาความมั่นคง ฝึกสมาธิเพื่อเสริมความมั่นคงทางจิตใจและอารมณ์ ความสงบสุขทางใจ โดยมีพระพุทธศาสนาเป็นที่ยึดเหนี่ยวจิตใจ และดำเนินชีวิตอย่างมีเป้าหมาย

5) การใช้ปัญญาพละพัฒนาพฤฒพลังสร้างสรรค์ ได้แก่ (1) การพัฒนาสุขภาพ อบรมให้ความรู้ด้านการดูแลรักษาสุขภาพจาก รพ.สต. และโรงเรียนโรคเบาหวาน บูรณาการกับการดูแลสุขภาพวิถีพุทธเพื่อให้เข้าใจการดูแลรักษาสุขภาพอย่างถูกต้อง (2) การพัฒนาการมีส่วนร่วม โดยการใช้ทุนทางปัญญาเพื่อถ่ายทอดทักษะ/ภูมิปัญญาในโรงเรียนผู้สูงอายุ การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างวัย ส่งผลทำให้ลดช่องว่างระหว่างวัย (3) การพัฒนาความมั่นคง อบรมให้ความรู้การดำเนินชีวิตอย่างสุจริตและแลกเปลี่ยนประสบการณ์แก้ไขปัญหาเพื่อให้เกิดความมั่งคงในชีวิต นำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนามาปรับใช้กับชีวิตความเป็นอยู่ร่วมกันเพื่อเสริมสร้างความมั่นคงทางสังคม การรักษาและประยุกต์ใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อให้เกิดความมั่นคงทางวัฒนธรรม

ดังนั้น การใช้พละ 5 พัฒนาพฤฒพลังสร้างสรรค์ส่งผลทำให้ผู้สูงอายุสามารถใช้พลังผ่านกิจกรรมสร้างสรรค์ได้เต็มศักยภาพและก่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อปรับตัวอยู่ร่วมกันทุกช่วงวัย โดยการใช้พลังสร้างสรรค์และคุณค่าของผู้สูงอายุเป็นแกนหลักในการขับเคลื่อนพลังสู่พฤติกรรมและกิจกรรมสร้างสรรค์ด้วยหลักพละ 5 พร้อมทั้งออกแบบกิจกรรมสร้างสรรค์แบบมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่าย สามารถเปลี่ยนสถานะผู้สูงอายุจากผู้รับเป็นผู้มีส่วนร่วมขับเคลื่อนพลังชุมชนให้เกิดการพัฒนา พร้อมทั้งเสริมสร้างคุณประโยชน์ร่วมกันและยกระดับความสัมพันธ์ทางสังคมให้เกิดความเกื้อกูลทุกช่วงวัย

3.2 การใช้รูปแบบการพัฒนาพฤฒพลังสร้างสรรค์แบบมีส่วนร่วมเพื่อยกระดับสู่การอยู่ร่วมกันของประชาชนทุกช่วงวัยชุมชนบ้านลาด

การใช้รูปแบบการพัฒนาพฤฒพลังสร้างสรรค์แบบมีส่วนร่วมเพื่อยกระดับสู่การอยู่ร่วมกันของประชาชนทุกช่วงวัยชุมชนบ้านลาด โดยได้ดำเนินการผ่านพลัง 3 ส่วน ดังนี้

1) พลังจากกลไกภายในชุมชนบ้านลาด ซึ่งครอบคลุมทั้งพลังกลุ่มคน พลังองค์กรชุมชน พลังต้นทุนชุมชน และพลังกิจกรรมสร้างสรรค์ โดยมีผู้สูงอายุเป็นผู้ขับเคลื่อนหลักผ่านการใช้หลักธรรมพละ 5 สร้างความมั่นคงทั้ง 4 ส่วน ได้แก่ (1) พลังกลุ่มคน ผู้สูงอายุใช้ศรัทธาพละและปัญญาพละเพื่อความมั่นคงทางจิตใจ ส่วนการใช้วิริยะพละและสติพละเพื่อส่งเสริมเศรษฐกิจ โดยมีพระสงฆ์เสริมสร้างศรัทธาพละและปัญญาพละ ส่วน อสม. กระตุ้นวิริยพละในการดูแลสุขภาพ และประชาชนทุกวัยมีส่วนร่วมเป็นพลังขับเคลื่อนชุมชน (2) พลังองค์กรชุมชนทำหน้าที่เป็นกลไกปฏิบัติการ โดยมีวัดและโรงเรียนผู้สูงอายุสร้างมั่นคงทางจิตใจและปัญญา กลุ่มอาชีพ วิสาหกิจชุมชน และร้านค้าชุมชน สร้างมั่นคงทางเศรษฐกิจ ส่วนชมรมผู้สูงอายุและโรงเรียนโรคเบาหวาน สร้างมั่นคงทางสังคมและสุขภาพ (3) พลังต้นทุนชุมชน โดยมีการบูรณาการทุน 6 ส่วน ได้แก่ ทุนมนุษย์ ทุนวัฒนธรรม ทุนธรรมชาติ ทุนสังคม ทุนการเงิน และทุนกายภาพ บูรณาการกับพละ 5 โดยมีเป้าหมายหลักคือการเปลี่ยนผู้สูงอายุจากผู้ถูกดูแลเป็นผู้มีพลังสร้างสรรค์ (4) พลังกิจกรรมสร้างสรรค์ โดยใช้การบูรณาการกิจกรรมผู้สูงอายุกับพละ 5 เป็นฐานรากในการจัดกิจกรรมเสริมพลังสร้างสรรค์ที่เหมาะสมกับวัยสูงอายุแบบมีส่วนร่วมทุกช่วงวัย

2) พลังกลไกภายนอกชุมชนบ้านลาด ซึ่งเป็นการสนับสนุนเชิงระบบจากภาครัฐ สถาบันการศึกษา และเครือข่าย เพื่อเพิ่มศักยภาพชุมชนด้านงบประมาณ ความรู้ และบุคลากร จำแนกออกเป็น 2 ส่วน ได้แก่ (1) การสนับสนุนเชิงนโยบาย วิชาการ และสุขภาพ โดยมี อบต. ศรีสุข สนับสนุนด้านนโยบายและงบประมาณพัฒนาพฤฒพลังสร้างสรรค์ไว้ในแผนพัฒนาท้องถิ่น ส่วนมหาวิทยาลัยมหาสารคามสนับสนุนด้านวิชาการ การร่วมวิจัยและจัดกิจกรรมฝึกอบรมบุคลากรชุมชน ส่วนโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพประจำตำบลสนับสนุนด้านสุขภาพเชิงรุก เช่น การตรวจสุขภาพ การอบรมโภชนาการ และการดูแลรักษา (2) การเสริมพลังทาง

ความรู้และทรัพยากร การทำงานร่วมกันของกลไกภายนอกทำให้ชุมชนได้รับการเสริมพลังทางความรู้ ทรัพยากร และเครื่องมือที่จำเป็น รวมถึงการขยายผลต้นแบบและการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ไปยังพื้นที่อื่น การสนับสนุนนี้จึงเป็นไปอย่างมีระบบ ต่อเนื่อง และยั่งยืน โดยหน่วยงานภายนอกทำหน้าที่เป็นผู้สนับสนุนและที่ปรึกษาในการพัฒนาพฤฒพลังสร้างสรรค์

3) พลังเครือข่ายสนับสนุน ซึ่งเป็นภาคีภายนอกที่เข้ามามีบทบาทสนับสนุนการพัฒนาพฤฒพลัง จำแนกออกเป็น 2 ส่วน ได้แก่ (1) การเสริมพลังทางเศรษฐกิจ มุ่งเน้นการสร้างมูลค่าและรายได้ โดยสนับสนุนการจำหน่ายผลิตภัณฑ์ผู้สูงอายุผ่านตลาดออนไลน์ และการจัดหาทุนสนับสนุนจากภาคเอกชนเพื่อใช้ในการต่อยอดกิจกรรมพฤฒพลังและการสร้างแบรนด์สินค้าชุมชน และ (2) การเสริมพลังทางสังคมและการประชาสัมพันธ์ โดยเผยแพร่กิจกรรมของผู้สูงอายุให้เป็นต้นแบบและแรงบันดาลใจแก่ชุมชนอื่น ๆ ดังนั้น พลังเครือข่ายสนับสนุนจึงเป็นกลไกสำคัญทางเศรษฐกิจและเสริมสร้างพลังทางสังคมของผู้สูงอายุ

อภิปรายผล

1. สภาพปัญหาของผู้สูงอายุและลักษณะการอยู่ร่วมกันของประชาชนชุมชนบ้านลาด ผลการวิจัย พบว่า สภาพปัญหาผู้สูงอายุชุมชนบ้านลาด ประกอบด้วย 7 ส่วน ได้แก่ ปัญหาด้านสุขภาพ เศรษฐกิจ ครอบครัวและสังคม จิตใจและอารมณ์ วัฒนธรรมและการสืบสานภูมิปัญญา การไม่เห็นคุณค่าในตนเอง และการขาดพลังสร้างสรรค์ ทั้งนี้พบว่า ปัญหาดังกล่าวเนื่องมาจากการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างสังคมและประชากรที่มีผู้สูงอายุเพิ่มมากขึ้น สอดคล้องกับผลการวิจัยของ จักรแก้ว นามเมือง ที่พบว่า ผู้สูงอายุมีสภาพปัญหาและความต้องการทางทางกาย ทางสังคม ทางอารมณ์ และทางสติปัญญา จึงควรจัดการสุขภาวะและสวัสดิการผู้สูงอายุให้ตรงกับสภาพปัญหาและความต้องการที่แท้จริงของผู้สูงอายุ (จักรแก้ว นามเมือง, 2560) นอกจากนี้ยังพบประเด็นลักษณะการอยู่ร่วมกันเชิงเครือญาติ อิงอาศัยความสัมพันธ์ผ่านกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาและวัฒนธรรมท้องถิ่น การอยู่ร่วมกันในมิติทางเศรษฐกิจสร้างสรรค์บนฐานต้นทุนของชุมชน รวมทั้งการอยู่ร่วมกันในมิติด้านการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และการถ่ายทอดภูมิปัญญา ทั้งนี้ เนื่องมาจากการมีพระพุทธศาสนาเป็นศูนย์รวมจิตใจและวัฒนธรรมเป็นเครื่องมือทางสังคมที่ใช้เกี่ยวโยงคนในชุมชนและสร้างสัมพันธภาพภายในชุมชน สอดคล้องกับผลการวิจัยของ จิราภรณ์ หลาบคำ และคณะ ที่พบว่า การอยู่ร่วมกันต้องมีการเตรียมชุมชนในการรองรับการเข้าสู่สังคมสูงวัยที่เหมาะสมของชุมชนชนบท ประกอบด้วย การถ่ายทอดข้อมูลเพื่อกระตุ้นการรับรู้เกี่ยวกับสถานการณ์การเข้าสู่สังคมสูงวัยในชุมชน กระตุ้นให้เกิดความตระหนักในการเตรียมความพร้อมรองรับสังคมสูงวัย การลงมือปฏิบัติเพื่อให้เกิดการเรียนรู้และความเข้าใจ การสร้างกลไกการเตรียมความพร้อมรองรับสังคมสูงวัย (จิราภรณ์ หลาบคำ และคณะ, 2563) และยังเห็นแตกต่างว่าการอยู่ร่วมกันของชุมชนต้องสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมกับประชาชนทุกช่วงวัย และเสริมสร้างชุมชนเชิงเครือญาติเพื่อให้มีปฏิสัมพันธ์กันอย่างสร้างสรรค์

2. สร้างกลไกการพัฒนาพฤฒพลังสร้างสรรค์สู่การอยู่ร่วมกันของประชาชนทุกช่วงวัยชุมชนบ้านลาด ผลการวิจัย พบว่า ชุมชนได้มีการสร้างกลไกความร่วมมือกับภาคีเครือข่ายพัฒนาพฤฒพลังสร้างสรรค์สู่การอยู่ร่วมกันของประชาชนทุกช่วงวัย 3 ส่วน ได้แก่ กลไกเชิงปฏิบัติการจากกลุ่มคนและองค์กรภายในชุมชน กลไกความร่วมมือกับภายนอกชุมชน และกลไกที่มีบทบาทสนับสนุน ปัจจัยสำคัญที่เอื้อต่อความสำเร็จของรูปแบบดังกล่าว ได้แก่ การมีส่วนร่วมของนักวิจัยในการออกแบบกลไกร่วมกับชุมชนให้สอดคล้องกับพฤฒพลังร่วมกับชุมชนให้ครอบคลุม 3 ด้าน คือ กลไกด้านสุขภาพ กลไกการมีส่วนร่วม และกลไกด้านความมั่นคง ทั้งยังได้มีการนำปัจจัยที่เป็นต้นทุนภายในชุมชนมาใช้ขับเคลื่อนการพัฒนาพฤฒพลัง ประกอบกับลักษณะทางสังคมของชุมชนแบบเปิดรับ

การเรียนรู้เพื่อพัฒนาสร้างสรรค์ และคณะกรรมการชุมชนมีความเข้มแข็งจึงสามารถประสานกลไกเครือข่ายความร่วมมือได้อย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับผลการวิจัยของ ชวลิต สวัสดิ์ผล และคณะ ที่พบว่า กลไกอยู่ที่พื้นที่เกี่ยวกับความต้องการของผู้สูงอายุจากชุมชน คือ การช่วยเหลือเกื้อกูลด้านเศรษฐกิจเกี่ยวกับความมั่นคงของชีวิตด้านรายได้และสวัสดิการต่าง ๆ ต้องการเข้าร่วมกิจกรรมด้านศาสนา และประเพณีของชุมชน กิจกรรมเกี่ยวกับเสริมรายได้ ตรวจสุขภาพ และมีอาสาสมัครดูแลช่วยเหลือ แนวทางที่เหมาะสมของชุมชนท้องถิ่นใช้กลไกขับเคลื่อนงานด้านผู้สูงอายุของชุมชนทำงานในรูปของคณะกรรมการภาคีเครือข่ายที่มีแบบแผนด้านผู้สูงอายุโดยการมีส่วนร่วมจากชุมชน (ชวลิต สวัสดิ์ผล และคณะ, 2559) โดยชุมชนบ้านลาดได้มีการสร้างกลไกการพัฒนาพฤฒพลังสร้างสรรค์สอดคล้องกับสภาพปัญหากับความต้องการของผู้สูงอายุตามบริบทและศักยภาพของชุมชน

3. รูปแบบการพัฒนาพฤฒพลังสร้างสรรค์แบบมีส่วนร่วมยกระดับสู่การอยู่ร่วมกันของประชาชนทุกช่วงวัยชุมชนบ้านลาด ผลการวิจัย พบว่า รูปแบบการพัฒนาพฤฒพลังสร้างสรรค์ของชุมชนบ้านลาดโดยใช้การพัฒนาพลังสร้างสรรค์และคุณค่าของผู้สูงอายุบูรณาการหลักธรรมพละ 5 เพราะเป็นธรรมที่เสริมสร้างพลัง พร้อมทั้งออกแบบกิจกรรมสร้างสรรค์ผ่านการมีส่วนร่วมด้านสุขภาพ ด้านการมีส่วนร่วม และด้านความมั่นคง ขับเคลื่อนผ่านกลไกความร่วมมือของภาคีเครือข่าย ทำให้ผู้สูงอายุสามารถใช้พลังศักยภาพให้เกิดประโยชน์สร้างสรรค์ต่อชุมชน ก่อให้เกิดการเปลี่ยนสถานะจากผู้รับการดูแลเป็นผู้มีส่วนร่วมขับเคลื่อนพลังชุมชน ส่วนสำคัญมาจากพระสงฆ์ในวัดโพธิ์ศรีที่เข้าใจการประยุกต์ใช้หลักพละ 5 มาใช้ในการพัฒนาพลังผู้สูงอายุบูรณาการกับพลังชุมชนผ่านการมีส่วนร่วม สอดคล้องกับผลการวิจัยของ พระครูพิสุทธิปัญญาภิวัฒน์ และคณะ ที่พบว่า การพัฒนาพฤฒพลังผู้สูงอายุเริ่มจากการตระหนักและวางแผนการที่ผู้สูงอายุร่วมกันคิดทำกิจกรรมร่วมกัน การเรียนรู้พึ่งพาตนเองให้ผู้สูงอายุได้เปิดใจเรียนรู้ในสิ่งต่าง ๆ อยู่ตลอดเวลาและพึ่งพาตนเองได้ (พระครูพิสุทธิปัญญาภิวัฒน์ และคณะ, 2565) โดยสิ่งที่ค้นพบใหม่จากการวิจัยรูปแบบการพัฒนาพฤฒพลังสร้างสรรค์แบบมีส่วนร่วมเพื่อยกระดับสู่การอยู่ร่วมกันของประชาชนทุกช่วงวัยชุมชนบ้านลาด โดยใช้กระบวนการศึกษาปัญหาผู้สูงอายุเพื่อเป็นฐานข้อมูลในการแก้ปัญหาและพัฒนา พร้อมทั้งศึกษาลักษณะการอยู่ร่วมกันและศักยภาพของชุมชน จากนั้นจึงประยุกต์ใช้หลักพละ 5 พัฒนาพฤฒพลังผ่านกระบวนการมีส่วนร่วม พร้อมทั้งสร้างกลไกเครือข่ายความร่วมมือจากภายในและภายนอกชุมชนโดยการมีส่วนร่วมจัดทำแผนและออกแบบกิจกรรมสร้างสรรค์เพื่อให้ผู้สูงอายุใช้พลังสร้างสรรค์ร่วมกับชุมชนทุกช่วงวัย

องค์ความรู้ใหม่

รูปแบบการพัฒนาพฤฒพลังสร้างสรรค์ชุมชนบ้านลาดได้สร้างวงจรพฤฒพลังสร้างสรรค์ โดยมีหลักพละ 5 เป็นพลังขับเคลื่อนพลังภายในและภายนอก รวมทั้งพลังจากเครือข่ายสนับสนุนบูรณาการกับการพัฒนาพลังผู้สูงอายุไปสู่การพัฒนากิจกรรมสร้างสรรค์เชื่อมโยงกับการพัฒนาพฤฒพลังสร้างสรรค์ ส่งผลให้เกิดการอยู่ร่วมกันทุกช่วงวัย โดยได้องค์ความรู้จากการวิจัย ดังแผนภาพต่อไปนี้

แผนภาพที่ 1 องค์ความรู้การวิจัยพัฒนาพฤฒพลังสร้างสรรค์ยกระดับสู่การอยู่ร่วมกันทุกช่วงวัย

จากแผนภาพดังกล่าว แสดงให้เห็นองค์ความรู้จากการวิจัยรูปแบบการพัฒนาพฤฒพลังสร้างสรรค์ยกระดับสู่การอยู่ร่วมกันทุกช่วงวัยของชุมชนบ้านลาด ประกอบด้วย 5 ส่วน ได้แก่ การเสริมสร้างพฤฒพลังตามหลักพละ 5 พลังกลไกการมีส่วนร่วมพัฒนาพฤฒพลังสร้างสรรค์ พัฒนาพลังผู้สูงอายุ พัฒนากิจกรรมสร้างสรรค์ พัฒนาพฤฒพลังสร้างสรรค์ และผลลัพธ์การอยู่ร่วมกันทุกช่วงวัย ดังนั้น การพัฒนาพฤฒพลังสร้างสรรค์จึงไม่ได้เป็นเพียงการส่งเสริมศักยภาพผู้สูงอายุเท่านั้น แต่เป็นวงจรพัฒนาพฤฒพลังแบบมีส่วนร่วมที่บูรณาการพละ 5 กับพลังภายในและภายนอกอย่างต่อเนื่อง จนเกิดผลกระทบระดับชุมชนในลักษณะความสัมพันธ์ระหว่างวัย ซึ่งต่างจากแนวทางเดิมที่มุ่งเฉพาะการส่งเสริมกิจกรรมผู้สูงอายุโดยขาดความเชื่อมโยงมิติทางจิตวิญญาณ

สรุป

สรุปการวิจัยรูปแบบการพัฒนาพฤฒพลังสร้างสรรค์แบบมีส่วนร่วมยกระดับสู่การอยู่ร่วมกันของประชาชนทุกช่วงวัยของชุมชนบ้านลาด ตำบลศรีสุข อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม จำแนกออกเป็น 3 ประเด็น ได้แก่ 1) สภาพปัญหาของผู้สูงอายุชุมชนบ้านลาดสรุปได้ 7 ด้าน ได้แก่ ปัญหาด้านสุขภาพ เศรษฐกิจ ครอบครัวและสังคม จิตใจและอารมณ์ วัฒนธรรมและการสืบสานภูมิปัญญา การไม่เห็นคุณค่าในตนเอง และการขาดพลังสร้างสรรค์ 2) กลไกการพัฒนาพฤฒพลังสร้างสรรค์ของชุมชนบ้านลาดขับเคลื่อนผ่านความร่วมมือของ 3 กลไก ได้แก่ กลไกด้านสุขภาพ กลไกด้านการมีส่วนร่วม กลไกด้านความมั่นคง โดยมีกระบวนการดำเนินงานประกอบด้วย 6 ขั้นตอน ได้แก่ การศึกษาสภาพปัญหาและศักยภาพชุมชน การระดมความคิดเห็นจากทุกภาคส่วน

การออกแบบกิจกรรมพัฒนาพฤฒพลัง การลงมือดำเนินการเชิงบูรณาการ การติดตามประเมินผล และขยายผลสู่เครือข่ายอื่น และ 3. รูปแบบการพัฒนาพฤฒพลังสร้างสรรค์แบบมีส่วนร่วมยกระดับสู่การอยู่ร่วมกันของประชาชนทุกช่วงวัยชุมชนบ้านลาด ได้แก่ “รูปแบบการพัฒนาพฤฒพลังสร้างสรรค์เชิงพุทธบูรณาการหลักพละ 5” โดยการนำหลักพละ 5 มาใช้พัฒนาพฤฒพลังสร้างสรรค์ ส่งผลให้มีจุดเปลี่ยนสำคัญ 3 ด้าน ได้แก่ การมีสุขภาพที่ดีผ่านการสร้างวินัยดูแลตนเอง การมีส่วนร่วมผ่านการถ่ายทอดภูมิปัญญาและร่วมกิจกรรมชุมชน และความมั่นคงผ่านการสร้างรายได้ให้กับผู้สูงอายุ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใชประโยชน

1) ชุมชนบ้านลาดควรนำผลการวิจัยในประเด็นสภาพปัญหาของผู้สูงอายุไปเป็นฐานข้อมูลเพื่อบูรณาการกับการพัฒนาชุมชน

2) คณะสงฆ์ควรปรับบทบาทการพัฒนาพลังผู้สูงอายุให้สอดคล้องกับบริบทผู้สูงอายุในแต่ละชุมชน และประยุกต์ใช้หลักธรรมพละ 5 ไปใช้เผยแผ่พระพุทธศาสนาในรูปของการพัฒนาพลังผู้สูงอายุ

3) กลุ่มผู้สูงอายุควรใช้พละ 5 เพื่อการเสริมสร้างพลังตนเอง และใช้พลังผู้สูงอายุเกื้อกูลต่อการอยู่ร่วมกันทุกช่วงวัย

4) วิสาหกิจชุมชนควรมีแผนส่งเสริมการมีส่วนร่วมสร้างรายได้ให้กับผู้สูงอายุอย่างยั่งยืน

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1) ควรทำวิจัยเพื่อศึกษากระบวนการพัฒนาสวัสดิภาพผู้สูงอายุแบบมีส่วนร่วม

2) ควรทำวิจัยเพื่อพัฒนาพฤฒพลังยกระดับสู่สวัสดิการผู้สูงอายุให้ครอบคลุมด้านสุขภาพ ด้านการมีส่วนร่วม และด้านความมั่นคง

3) ควรทำวิจัยเพื่อพัฒนากระบวนการเสริมสร้างพลังชุมชนเชิงปฏิบัติการบนฐานต้นทุนชุมชน

4) ควรทำวิจัยเพื่อประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมเสริมสร้างการอยู่ร่วมกันทุกช่วงวัย

เอกสารอ้างอิง

จักรแก้ว นามเมือง. (2560). โรงเรียนผู้สูงอายุ : ต้นแบบการจัดการสุขภาวะและการจัดสวัสดิการผู้สูงอายุ. รายงานการวิจัย. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

จิราภรณ์ หลาบคำ และคณะ. (2563). การเตรียมความพร้อมของชุมชนชนบทเพื่อรองรับสังคมสูงวัย: กรณีศึกษาชุมชนตำบลโนนโหนน อำเภอวาริมชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี. รายงานการวิจัย. สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวตักรรม (สกสว.).

ชวลิต สวัสดิ์ผล และคณะ. (2559). การดูแลและพัฒนาผู้สูงอายุโดยชุมชนในพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. รายงานการวิจัย. คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์มหาวิทยาลัยดุสิต.

ณัฐญา ประไพพานิช และคณะ. (2565). การศึกษาผลกระทบการเข้าสู่สังคมสูงวัยต่ออัตราการเจริญเติบโตผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศไทย. วารสารศรีนครินทรวิโรฒวิจัยและพัฒนา (สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์). 14(2) 28-43.

พระครูพิสุทธิปัญญาภิวัฒน์ และคณะ. (2565). การพัฒนารูปแบบและเครือข่ายการจัดการเรียนรู้ตลอดชีวิตของโรงเรียนผู้สูงอาย. วารสารวิจยวิชาการ. 5(1), 11-26.

ไพวรรณ ปุริมาตร และคณะ. (2567). การพัฒนาชุมชนต้นแบบรองรับสังคมผู้สูงอายุโดยกลไกเชิงพื้นที่. วารสารส่งเสริมและพัฒนาวิชาการสมัยใหม่. 3(1), 250-267.

ศศิพัฒน์ ยอดเพชร. (2568). สังคมสูงอายุ และสังคมอายุยืน: แนวทางการพัฒนาบริการเพื่ออนาคต. วารสารสภาวิชาชีพสังคมสงเคราะห์แห่งประเทศไทย. 1(2), 71-81.

สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล. (2569). สถานการณ์ประชากรไทยปี 2569 พลิกวิกฤตเกิดน้อย-สังคมสูงวัย. นครปฐม: สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล.

สำนักงานสถิติจังหวัดจันทบุรี. (2568). บทวิเคราะห์ประเด็นสำคัญผู้สูงอายุ ประจำปี 2568. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานสถิติจังหวัดจันทบุรี.

สำนักงานสถิติจังหวัดมหาสารคาม. (2568). บทวิเคราะห์ประเด็นผู้สูงอายุ ปีงบประมาณ 2568. มหาสารคาม: สำนักงานสถิติจังหวัดมหาสารคาม.